

Kent Düşleri Atölyeleri-XVIII: “KOLEKTİF BELLEK VE MEYDANLAR”

Kent Düşleri Atölyeleri ile ilgili tüm bilgilere www.mimarist.org adresinden ulaşabilirsiniz.

Mimarlığın kamusal ve toplumsal sorumluluklarına yönelik farkındalık yaratmak amacıyla 2005 yılından bu yana yürüttüğümüz Kent Düşleri Atölyelerinin on beşincisini bu yıl **7 Temmuz – 1 Ağustos 2025** tarihleri arasında gerçekleştirecek ve atölye sonuçlarını sergileyerek yayına dönüştüreceğiz.

Bu yılki teması **“Kolektif Bellek ve Meydanlar”** olarak belirlenen Kent Düşleri Atölyelerinde, her yıl olduğu gibi farklı disiplin alanlarının entelektüel birikimi atölye süreçlerini besleyecek ve öğrencilerin katılımıyla İstanbul'a dair zengin tartışma ortamları yaratılacaktır.

Sizi, İstanbul'a dair gözlemlerinizi, okumalarınızı ve düşlerinizi istediğiniz araçlarla aktarmanıza olanak sağlayacak bu çalışmada katılımı olmaya davet ediyoruz.

Farklı yarıyıl düzeylerinin bulunduğu Kent Düşleri Atölyeleri'ne ön kayıt için son başvuru tarihi **13 Haziran 2025**, kesin kayıt için son başvuru tarihi **20 Haziran 2025** olarak belirlenmiştir.

Üniversitelerinizde staj kapsamında değerlendirilebilen Kent Düşleri Atölyeleri'ne katılım için Mimarlar Odası öğrenci üyesi olmak yeterlidir. Öğrenci üyeliğe ilgili bilgilere <http://www.mimarist.org/ogrenci-uyelik/> adresinden ulaşabilirsiniz.

Atölyeler ücretsizdir. Başvuru formunu eksiksiz dolduran her öğrenci, herhangi bir elemeye tabi tutulmaksızın kontenjan dolana kadar kayıt yaptırma hakkına sahiptir.

Atölyelerin toplam kontenjanı **100 kişi** ile sınırlandırılmış olup, ay-

rica okul ve dönem kontenjanları da belirlenmiştir. Başvurulardaki **yoğunluğa** göre okul ve dönem kontenjanları dikkate alınacaktır. Atölyelere katılım için 1. sınıfı bitirmiş olma şartı aranmaktadır.

Atölyelere katılmak isteyen öğrencilerin <https://kentdusleri.mimarist.org/> adresindeki başvuru formunu doldurarak **13 Haziran 2025** tarihine kadar ön kayıt yaptırmaları gerekmektedir. Ön kayıt yaptıran tüm öğrenciler kesin kayıt yaptırma hakkına sahip olacaktır.

Ön kayıt işlemini tamamlamış öğrenciler **13 Haziran 2025 - 20 Haziran 2025** tarihleri arasında şubemize gelerek kesin kayıtlarını yaptırabileceklerdir. **Kesin kayıt sonrası kontenjan aşılması durumunda, kayıt yapma sırası esas alınacaktır.**

Öğrenci üye olmayan katılımcılar kesin kayıttan önce öğrenci üye kayıtlarını yaptırabilirler.

Kent Düşleri Atölyeleri ile ilgili tüm bilgilere www.mimarist.org adresinden ulaşabilirsiniz.

Staj:

Atölyelere staj kapsamında katılan öğrencilerin aşağıdaki konulara özen göstermesi gerekmektedir:

– Staj başvuru formlarının eksiksiz doldurulmuş olması ve onay sonrası bir kopyasının Oda'ya bırakılması,

– Atölye çalışmaları süresince staj defterlerinin düzenli doldurulması,

– Atölye sonunda staj defteri ve staj değerlendirme formunun Oda tarafından onaylanmadan önce grup yürütücülerinden en az birine onaylatılması,

– Atölye bitiminden itibaren en fazla iki ay içerisinde staj defterlerinin Oda onayına sunulması.

Başvuru formu için buraya tıklatabilirsiniz...

Bilgilerinize sunuyor, katılımınızı diliyoruz.

Saygılarımızla,

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükkent Şubesi

“Kolektif Bellek ve Meydanlar”

Doğal ve beşerî çevrenin bir parçası olarak insanın çevresi ile girdiği etkileşim, birikerek belleği oluşturur. “Yaşananları, öğrenilen konuları, bunların geçmişle ilişkisini bilinçli olarak zihinde saklama gücü, dağarcık, akıl, hafıza, zihin” olarak tanımlanan “bellek”, bilinç dışı da gelişebilmekte ve yalnızca depolanmakla kalmayıp, aynı zamanda gelecek deneyimleri de şekillendirmektedir. Bireyin belleğinde, geçmişte yaşanan olaylar veya edinilen bilgilere dair izler saklanmakta, anı olarak adlandırılan bu kodlar sonsuz çeşitlilikte olabilmektedir. Soyut bir olgu olarak bellek, insanın bireysel düşün dünyasında oluşsa da çeşitli kanallarla yayılarak, paylaşarak ve nesiller arasında aktararak topluluklara mal olmakta; kolektif bellek etrafında kitleleri bir araya getirmektedir. **Toplum neyi hatırlayıp neyi unutacağımıza dair farkında olmadan bize rehberlik eder. Bu doğrultuda kişisel anıların ortak anlatıya dönüşmesi ve toplum içerisinde birlikte yaşananların zihinde yer edinmesi kolektif belleği oluşturur.**

Birey ya da toplum olarak hatırlamak için mekânlara ihtiyaç duyarız, mekânlar da belleğimizin oluşumunu ve dönüşümünü etkileyerek onu şekillendirir. Kolektif belleğin şekillendiği en belirgin alanlar ise meydanlardır. Çünkü meydanlar toplumların fiziksel ve kültürel hafızalarının somutlaştığı, zamanla oluşmuş kamusal alanlardır. Bu alanlar, geçmiş uygarlıklardan günümüze kadar toplulukların bir araya gelme ihtiyaçlarını karşılayan; ticaretin, kutlamaların, adaletin ve toplumsal değişimlerin merkezi olmuşlardır.

Kentin zaman içindeki dinamikleriyle birlikte meydanlar da dönüşür; İstanbul gibi farklı kültür ve medeniyetlere ev sahipliği yapan bir kentte, meydanların dönüşümü de oldukça belirgindir. Kimi meydanlar eski işlevini kaybederken, kimileri toplum tarafından atfedilen yeni anlamlarla yeniden şekillenmekte ve tarihin seyrine paralel olarak kolektif bellek mekânlarına dönüşmektedir. Dönüşümler, yalnızca fiziksel değişimle sınırlı kalmayıp toplumsal açıdan mekânın kazandığı yeni anlamları da içermektedir.

Meydanlar, yalnızca bir kentin ortak kullanılan fiziksel mekânları anlamına gelmez, aynı zamanda insanları bir araya getiren, ortak deneyimlerin paylaşıldığı, hatıraların biriktiği kolektif bellek mekânlarıdır. İster en başından tasarlanarak isterse de toplumun kendiliğinden bir araya geldiği mekânlar olsun meydanlar, zaman içerisinde dönüşüm geçirmelerine karşın geçmişin izlerini taşımaya ve yeni anlamlar kazanmaya devam edeceklerdir. Toplumlar var oldukça, meydanlar da ortak hafızamızın önemli bir parçası olmayı sürdürecektir.

TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi tarafından düzenlenen Kent Düşleri Atölyesi'nin XVIII.si bu yıl "Kolektif Bellek ve Meydanlar" temasıyla gerçekleştirilecek. Türkiye'nin demokrasi ve kent mücadelesi tarihine geçen Gezi Parkı/ Taksim Meydanı, Saraçhane Parkı ve Meydanı ve Eminönü, Üsküdar, Beşiktaş vb. gibi kentimiz meydanlarını, tasarım ve kolektif bellek ekseninde ele almak isteyen tüm öğrencileri atölyeye katılmaya davet ediyoruz!

8. Ulusal Mimari Koruma Proje ve Uygulamaları Sempozyumu Prof. Dr. Cevat Erder'in Anısına Düzenlendi

Merve Arslan Çinko

Dr. Öğr. Üyesi, Gebze Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

TMMOB Mimarlar Odası tarafından bu yıl sekizincisi düzenlenen Ulusal Mimari Koruma Proje ve Uygulamaları Sempozyumu, 23-24 Mayıs 2025 tarihlerinde İstanbul'da, Prof. Dr. Türkan Saylan Kültür Merkezi'nde gerçekleştirildi. Kültürel ve doğal mirasın korunmasına yönelik farklı alanlarda hazırlanan proje ve uygulamaların paylaşıldığı sempozyum, bu yıl 25 Eylül 2022 ta-

rihinde kaybettiğimiz Prof. Dr. Cevat Erder anısına düzenlendi. Türkiye'de mimari koruma alanında lisansüstü eğitimin öncüsü olan Erder, tarihi çevre ve kültürel varlıkların korunmasına yönelik çalışmaları, yayımladığı kitaplar ve yetiştirdiği uzmanlarla koruma alanına önemli katkılar sunmuştur.

Sempozyum, Prof. Dr. Cevat Erder'in anıldığı özel oturum ve te-

matik sunumun ardından; deprem bölgelerindeki koruma çalışmaları, İstanbul'daki ahşap yapı koruma projeleri, anıt yapılar ve konut yapılarındaki koruma uygulamaları ile sergilemeye yönelik projelerin ele alındığı altı oturumla devam etti.

Açılış konuşmasında söz alan TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi Anadolu II Büyük-

kent Bölge Temsilciliği Yönetim Kurulu Başkanı Osman Güdü, sempozyumun temel amacının ulusal koruma uygulamalarının paylaşılması olduğunu vurguladı. İstanbul Büyükşehir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Alper Ünlü, bu sempozyumun geleceğe yönelik stratejilerin belirlenmesi açısından önemli bir zemin oluşturduğunu belirtti. Ünlü, özellikle son yıllarda sıkça başvuru alan ihya projelerinin kültürel miras bilincine zarar verdiğini, bu projelerin yeni nesillere dayatılan kültürel bir yönlendirme aracı haline geldiğini ve kalıcı bir politika oluşturamayacağını dile getirdi. TMMOB Mimarlar Odası Genel Başkanı Zeynep Eres Özdoğan ise, kültürel miras ve doğal alanların bütüncül korunması için yoğun bir çaba içerisinde olduklarını ifade etti. Özellikle Cumhuriyet Dönemi mimarlık mirası ve “mimarsız mimarlık” olarak adlandırılan kırsal mimarlık örneklerinin korunmasına önem verdiklerini dile getirdi. Konuşmasında, sempozyumun düzenlendiği merkeze ismini veren Prof. Dr. Türkan Saylan’ı da anarak onun çağdaş, laik ve demokratik bir ülke için yürüttüğü çalışmalara vurgu yaparak kendisini saygıyla andığını belirtti.

Prof.Dr. Cevat Erder’i anma etkinliği üzerine düzenlenen oturumda söz alan Prof. Dr. Güliz Bilgin Altınöz, Cevat Erder’in bilimsel yaklaşımının çok yönlü ve sorgulayıcı olduğunu, yerel değerlerle ilişkili olmasının yanı sıra öğrencileriyle güçlü bir iletişim kurduğunu belirtti. Erder’in “*Bizim laboratuvarımız kentlerdir, insanlardır*” sözünü anımsatan Altınöz, onun öğrencisi olmanın meslek hayatı açısından büyük bir değer taşıdığını ifade etti. Zeynep Ahunbay ise Erder’in Türkiye’de koruma eğitiminin temellerini atan bir bilim insanı olduğunu, yazdığı “Tarihi Çevre Kaygısı” ve “Tarihi Çevre Bilinci” kitaplarının alanın temel kaynakları arasında

yer aldığını söyledi. Erder’in ulusal ve uluslararası platformlardaki etkili çalışmalarına ve yetiştirdiği uzmanlara dik-kat çekerek kendisini saygıyla andığını belirtti.

Tematik sunuş kapsamında söz alan Prof. Dr. Alper İlki, Lefkoşe Selimiye (Ayasofya) Camii’nin restorasyon sürecinde yapı ve deprem mühendisliği çalışmalarını aktardı. 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş ve 20 Şubat Hatay-Samandağ merkezli depremlere de değinen Alper İlki, tarihi yapıların büyük zarar gördüğünü belirtti. Bölgedeki bazı anıtsal yapıların restorasyon sürecinde de görev alan İlki, kültür varlıklarının özgünlüğüne saygılı aynı zamanda depreme dayanıklı uygulamaların yapılmaya çalışıldığını dile getirdi. Sunumunun ana konusu olan Selimiye (Ayasofya) Camii restorasyonu sürecinde yapıyı depreme dayanıklı hale getirmek üzere yapılan çalışmaları, bir örnek olarak detaylı bir şekilde aktardı.

Deprem bölgesindeki mimari korumaya çalışmalarına yer verilen birinci oturumda 6 Şubat 2023 Kahramanmaraş ve 20 Şubat Hatay-Samandağ merkezli depremlerde zarar gören Antakya ve Malatya kentlerinden örneklerle yer verildi. Ali Emrah Ünlü, Antakya’da çalıştıkları altı sivil mimari yapıdan üçünün tamamen yıkıldığını, diğer üçünün ise ağır hasarlı olduğunu belirtti. Yapıların yıkılmasında zeminin en önemli sorunu oluşturduğunu ifade etse de yapım tekniklerinin de yapıların yıkılmasında önemli bir etken olduğunu vurguladı. Enkaz kaldırma sürecinin çok hızlı ilerlediğini, malzemelerin ayrıştırılmasında ciddi sorunlar yaşandığını söyledi. Deprem sonrası oluşturulan Enkaz Ayrıştırma Merkezi’nin iyi niyetli bir çaba olduğunu değerlendiren Ali Emrah Ünlü, ancak merkez kapsamında yürütülen çalışmaların doğru yapılmadığını,

farklı yapılara ait malzemelerin birbirine karıştığını belirtti. Oturumun ikinci konuşmasında Antakya Ulu Camii ile ilgili koruma yaklaşımlarını Feyza Aksoy, malzeme analizlerini ise Şule Ayengin Örtüş aktardı. Aksoy, yapıda yıkıntı ve kalıntılara yönelik rölöve çalışmaları yaptıklarını ifade etti. Rekonstrüksiyonun istenilen bir uygulama olmadığını ifade eden Feyza Aksoy, kent belleği için değerli olan Antakya Ulu Camii’nin yeniden yapımının kaçınılmaz olduğunu belirtti. Bu oturumda son sözü alan Halime Nilgün Şeker ise depremde ağır hasar almış modern mimarlık mirası Malatya Hükümet Konağı korumaya projesi hazırlanma süreci ve uygulama aşamalarını aktardı. Çeşitli raporlar sonucunda güçlendirmenin yeterli olmayacağına karar verilen yapı yıkılarak yeniden yapılması kararlaştırılmış olup, uygulama süreçleri devam etmektedir.

İkinci oturumda İstanbul’daki ahşap yapı koruma proje ve uygulamalarına yer verildi. Özge Çabuk Arslandoğmuş, Maltepe’deki Anadolu II Büyükşehir Bölge Temsilcilik yapısının restorasyon sürecini aktardı. Bir Rum evi olan yapının restorasyon uygulamasına 2020 yılında başlanmış, 2021 yılında ise kullanıma açılmıştır. Şenay Kahramanoğlu, İstanbul’da ayakta kalmış en eski konak olarak bilinen Bebek Kavafyan Konağı için hazırlanan koruma projesini aktardı. Oturumun son konuşmacısı olan Z. Ayşe Güngör ise Arnavutköy’deki Halet Çambel-Nail Çakırhan Yalısı’nın korumaya projesinin hazırlanma sürecine dair bilgi paylaştı. Halet Çambel ve Nail Çakırhan tarafından Boğaziçi Üniversitesi’ne bağışlanan bu yapıyı inceleme ve belgeleme çalışmalarının uzun sürdüğünü, yapının ruhunu anlamak ve onu korumak üzere ciddi çaba harcadıklarını ifade etti.

Birinci günün son oturumunda anıt yapılarda mimari koruma proje ve uygulamalarına yer verildi. Gülgün Kabaoğlu ve Cengiz Kabaoğlu, Zeyrek Çinili Hamam'ın 13 yıl süren restorasyon sürecini aktardı. Hem taşıyıcılık açısından hem de malzeme bozulmaları açısından harap durumda olan yapıda proje ve uygulama süreci bir arada yürütüldü. 500 yıllık yapının taşıdığı bütün izlerinin korunmasına yönelik kapsamlı çalışmalar yapıldığını ifade ettiler. Oturumun ikinci konuşmacısı Murat Emre Şaşmaz, Muğla'da yer alan Beçin Kalesi Kızılhan Rölöve, Restitüsyon ve Restorasyon projelerini aktardı. Güلزade Merve İnce ise tarihi günümüzden 5000 yıl önceye dayanan Mardin Deyrulzafaran Manastırı'nın koruma projesinin hazırlanma sürecini aktardı. Süryani kültürü için önemli bir yere sahip olan ve çok sayıda yapının bir araya gelerek oluşturduğu manastır için yapmış oldukları ayrıntılı belge çalışmalarını anlattı. Şubat 2023 depremlerinden etkilenen manastırın rölövesinde kısmi revizyonlar yapılarak Koruma Kurulu'na sunulduğunu ifade etti.

İkinci günün birinci ve ikinci oturumunda konut yapılarında mimari koruma proje ve uygulamalarına yer verildi. Zeynep Günseli Özşahin, Diyarbakır'ın Sur ilçesindeki iki konut yapısının rölöve-restitüsyon ve restorasyon projelerini; Vedat Ağca, Ankara'nın Çamlıdere ilçesindeki ahşap yapım sistemi ile inşa edilmiş bir kırsal mimarlık örneğini; Nisa Semiz, Bahar Elagöz Timur ve İrem Baz, Kayseri'nin Ağırnas köyünde yer alan iki kargir yapı için hazırladıkları koruma projesini; Müge Alsancak Fırtına, Adana'daki Şener Şen Evi'nin koruma projesi ve uygulamasını; Kerim Çınar Akşehir Takkasızlar (Kurdoğlu) Konağı koruma projesini; Işıl Kurt ve Bora Işık Adana'daki bir konağın restorasyon uygulama sürecini; Cengiz

Dikici ise Balıkesir Ekinel Evi'nin koruma uygulama sürecini aktardı.

İkinci günün son oturumunda sergilemeye yönelik proje ve uygulamalara yer verildi. Şevval Çapkın, Balıkesir Lisesi Keşşafılar Müzesi olarak işlevlendirilen yapının teşhir tanzimi işini aktardı. Dilara Zeğerek ise Aizonai Antik Kenti çevresinde bulunan hediyeelik eşya atölyesi, tekstil atölyesi ve yöresel ürün pazarı olarak kullanılacak yapıların restorasyonuna dair bilgileri paylaştı. Yapılan uygulamalarda yerel ustalar ile çalışıldığını, yöresel malzemelerin kullanıldığını ve özgün detaylara dikkat edildiğini ifade etti. Oturumun son konuşmacısı Eylem Gündoğdu, terk edilmiş bir yerleşim olan Kayaköy'deki Taxiarchis Kilisesi'nin koruma ve restorasyon projesini aktardı.

Sempozyumun sonunda Doç. Dr. Koray Güler'in yürütücülüğünde "Korumanın Yasal ve Kurumsal Örgütlenmesinde Güncel Tartışmalar" temasıyla bir forum gerçekleştirildi. Koray Güler, forumun ana eksenini yasal mevzuat ve kuruma kurullarının oluşturduğunu ifade etse de depreme de yer vererek özellikle İstanbul depremi sonrası tarihi ve kültürel değerler için neler yapılacağı ile ilgili düşünmek gerektiğini ifade etti. Koruma kurullarında görev alan kurul üyelerine değinen Güler, daha önceden YÖK tarafından görevlendirilen üyelerin 648 sayılı kanun hükmünde kararname ile (2011) artık bakanlık tarafından görevlendirilmesinin, kurullarda politika ve siyasetin etkin olmasına yol açtığını belirtti. Bunun yanı sıra ulusal envanter konusunda ciddi eksikliklerin olduğunu, Cumhuriyet Dönemi mirası ve kırsal mimarlık mirasının korunması konusunda sıkıntılar yaşandığını vurguladı.

Forumda söz alan Bülend Tuna, her kültür varlığının topluma sunulmasının anlamlı olmadığını, hangi ya-

pının restore edileceğini hangi yapının ise sağlamlaştırılarak korunacağını iyi analiz edilmesi gerektiğini belirtti. Osman Güdü ise korumanın topluma aktarılması ve bu bilincin aşılmasının oldukça önemli olduğunu vurguladı. Faruk Soydemir, korumanın eğitim ile ilgili olduğunu söyleyerek Ankara'da belediye işbirliği ile ilkökul öğrencileri için yaptıkları etkinlikleri ve çocuklar üzerindeki etkisini aktardı. Koruma kurullarına değinen Elif Çelik Ansan ise koruma kurullarındaki liyakat eksikliğine dikkat çekerek bu durumun alınan kararlarda ciddi sorunlara yol açtığını örneklerle ifade etti. Erol Doğan, "Geçmiş sahiplenmezsek geleceğe bir şey bırakmayacağız" diyerek alınan yanlış kararların kültür varlıklarına verdiği zararları eleştirdi.

Sekizincisi düzenlenen Ulusal Mimari Koruma Proje ve Uygulamalar Sempozyumu, Türkiye'nin kültürel ve doğal mirasının korunmasına yönelik farkındalığı artırmayı, bilgi ve deneyim paylaşımını güçlendirmeyi hedefleyen önemli bir platform olmuştur. Prof. Dr. Cevat Erder'in anısına gerçekleştirilen bu buluşma, onun bilimsel mirası ve koruma alanındaki öncü yaklaşımını bir kez daha hatırlatırken, güncel sorunlara yönelik çözüm arayışlarını da gündeme taşımıştır. Deprem sonrası afet bölgelerindeki yıkım ve yeniden inşa süreçleri, geleneksel yapı tekniklerinin korunması, yasal ve kurumsal yapıdaki eksiklikler gibi konular, sempozyumda tartışılan konular arasında yer almıştır. Sempozyum, yalnızca teknik değil aynı zamanda toplumsal bir sorumluluk olan mimari koruma pratiğinin, bilimsel ilkeler ışığında ele alınması gerektiğini göstermiştir. Bu bağlamda sempozyum, koruma alanında çalışan tüm paydaşlara ilham vermeye ve gelecek stratejilerin belirlenmesinde yol gösterici olmaya devam etmektedir.

Prof. DR. Cevat Erder Anısına Düzenlenen 8. Ulusal Mimari Koruma Proje ve Uygulamaları Sempozyumu Sonuç Bildirgesi

TMMOB Mimarlar Odası Merkez Yönetim Kurulu

19 Haziran 2025

Mimarlar Odası olarak; kültürel varlıkların korunması ve geliştirilmesi, kültür mirasını oluşturan yapı ve yapı gruplarının bilimsel ölçütler gözetilerek onarılması ve günlük yaşamımıza katılması süreçlerinin değerlendirilmesi amacıyla 2010 yılından bugüne ulusal ölçekle düzenlenen Mimari Koruma Proje ve Uygulamaları Sempozyumunun sekizincisi 23-24 Mayıs 2025 tarihlerinde Türkan Saylan Kültür Merkezi İstanbul'da gerçekleştirildi.

Etkinlik 25 Eylül 2022 tarihinde yitirdiğimiz; Türkiye'de mimari koruma alanında lisansüstü eğitimin kurulmasında öncü bir kimlik olan; tarihi çevre ve kültür varlıklarının korunması konusunda ufuk açıcı yayınlarıyla genç kuşaklara yol göstermiş, ilham olmuş, ICCROM gibi uluslararası kurumlarda yöneticilik yaparak kültür varlıklarının korunması konusundaki engin deneyimini küresel ölçekle bilim dünyasıyla paylaşmış olan Prof. Dr. Cevat Erder anısına düzenlendi.

Yakın dönemde koruma politikalarında getirilen değişikliklerin, mimari restorasyon alanında üretilen proje ve uygulamaların ve bu süreçlerde yaşanan sorunların, özgün işlevi devam eden ya da yeni işlevlendirme önerilmiş koruma projeleri ile arkeolojik alanlar için üretilmiş proje ve uygulamaların, mevzuat değişikliklerinin, ilke kararlarının, koruma kurulu kararlarının ve KUDEB uygulamalarının ele alındığı etkinlikte yapılan değerlendirmeler ışığında; ülkemizde kültür varlıklarının koruma sorunları ve çözüm önerileri hakkında kamuoyunun bilgilendirilmesi amacıyla sonuç bildirgesi hazırlanmıştır.

ÜLKEMİZİN KÜLTÜR VARLIKLARININ KORUNMASI VE YAŞATILMASI İÇİN AÇIK ÇAĞRI

TMMOB Mimarlar Odası ülkemizin tüm kültür varlıklarının, tarihi kentsel ve kırsal çevrelerinin korunması için kararlı mücadelesini sürdürecektir. 1983 yılında çıkarılan 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu dönemi için oldukça gelişkin bir yasa olmakla birlikte, 42 yıllık süreçte pek çok ek madde ve düzenlemeye karşın günümüzün çağdaş koruma yaklaşımını sağlamakta yetersiz kalmaktadır.

Ülkemizin kentten, köye, kıra, meraya, ormana tüm coğrafyasında şiddetli bir kültür ve doğa talanı yaşanmaktadır. Madencilik, baraj, sulama göleti, termik santral, rüzgar elektrik santrali (RES), otoyol, demiryolu gibi doğaya kalıcı ve büyük etki oluşturan projeler, ya ilgili makamlarca Çevresel Etki Değerlendirme (ÇED) raporuna gerek görülmeden, ya da nitelsiz raporlarla hızla uygulamaya sokulmaktadır. Ülke ekonomisine katma değer oluşturması beklenen bu büyük bayındırlık projeleri öncesinde gerekli ve yeterli bilimsel araştırma yapılmaması, projelerin kültür ve doğa varlıklarına yönelik olası tehditler ortaya konulmadan hazırlanması ve uygulanması, ülkemiz topraklarını kimiksiz, tanımsız, kültürsüz bir talan coğrafyasına dönüştürmektedir.

Oysa Türkiye'nin de üyesi bulunduğu Avrupa Konseyi, 1995 yılında tüm üye ülkelerin belirlenen uluslararası standartlara uygun şekilde "Ulusal Kültür Envanteri"ni tamamlaması gerektiğini tavsiye ederken; **kültür varlıklarının** bizi birey ve toplum olarak biçimlendiren **tarihin**

vazgeçilmez kanıtları olduğunu belirtmiştir. Bir kültür varlığı ister çok uzak geçmişten, ister çok yakın dönemden bugüne ulaşmış olsun, bizim nasıl şu anda burada, bu koşullarda bulunduğumuzu açıklar. Bu varlıkların korunması ve yaşatılması bir ulusun, bölgenin, ya da **yerel kimliğin özgünlüğünü ve farklılığını** ortaya koymaktadır. Ancak kültür varlıkları kırılgan bir mirastır ve bu varlıkların anlaşılması ve korunması, "**özgürlüğün**" korunması gibi sonsuz bir duyarlılık gerektirmektedir.

Bir ülkenin sahip olduğu tüm arkeolojik ve mimarlık mirasının kayıt altına alınarak "Ulusal Kültür Envanteri"nin oluşturulması kültür varlıklarının korunmasında ilk adımı oluşturur. Bu nedenle Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Yasası'nın günümüz koşullarına uygun kapsayıcı ve bütünlüklü korumayı sağlayacak düzeye getirilmesi zorunludur.

Bunun için tescil bağlamında;

- Yasada belirlenen ve ilgili yönetmeliklerle açıklanan "**tescil**" kavramının içeriğinin ve anlamının geliştirilmesi gerekir; bir yapının ya da yapı çevrenin "kültür varlığı" ya da "sit" olarak tanımlanmasına yönelik ölçütler günümüzde evrensel ölçekte kabul gören kültür varlığı tanımına uygun olarak ve ülkemizin kendine özgü değerlerini gözetenek geliştirilmelidir.
- Bu kapsamda **Cumhuriyet dönemi mimarlık mirası ve kırsal mimarlık mirası** da zaman ölçeğinden bağımsız kendine özgü değerleri tanımlanarak rahatlıkla tescil edilebilir duruma getirilmelidir.

- Sit alanı türleri geliştirilerek, kırsal yerleşimler **“kırsal sit”** olarak tanımlanıp, tescil edilmelidir.
 - Türkiye'nin en kınlgan miras konusu olan kırsal mimarlık mirasının tescillenerek, korunması ve yaşatılması için bu mirası tek yapı ve sit ölçeğinde korumayı teşvik edici, kolaylaştırıcı bütüncül politikalar oluşturulmalıdır.
 - Yasaya **“kültürel peyzaj”** terimi ve tescilli girmeli, böylelikle kültürel ve onunla ilişkili doğal çevrenin bütünlüklü olarak korunması sağlanmalıdır.
 - Arkeolojik alanların korunması için Türkiye'nin de 1999 yılında imza atarak mevzuatına aldığı Arkeolojik Mirasın Korunmasına İlişkin Avrupa Sözleşmesi her koşulda uygulanmalı; tüm bayındırlık projeleri öncesinde yalnız tescilli arkeolojik alanlara yönelik bir raporlama ile yetinilmemeli, inşaat sahası olması planlanan tüm araziler için arkeolojik araştırma yapılarak gerekli yerlerde tescil uygulamaları gerçekleştirilmelidir.
- Tarihi yapılar ve yerleşimler, ancak evrensel koruma ilkeleri çerçevesinde, özgün nitelikleri gözetilerek korunabilirse **“kültür varlığı değer”**lerini sürdürebilirler. Bu nedenle kültür varlıklarının korunmasında ikinci adımı koruma, onarım ve restorasyon işlerinin **bilimsel ölçütler** çerçevesinde, nitelikli şekilde gerçekleştirilmesi oluşturur. Ülkemizde son yıllarda çok sayıda restorasyon işi yapılmakla birlikte, pek çok uygulama gerek kuramsal yaklaşım olarak gerek restorasyon proje ve uygulama kalitesi açısından sorunludur.

Bunun için eğitim alanında;

- Restorasyon alanında yüksek lisans eğitimi özendirilerek, koruma alanında uzmanlaşmış mimar sayısı artırılmıdır.
 - Restorasyon alanında çalışacak usta yetiştirmeye yönelik sertifikalı eğitim programları geliştirilmelidir.
- Bunun için kurumlar bağlamında;**
- **Kültür Varlıklarını Koruma Bölge Kurullarının ve Yüksek Kurul'un** yapısı yeniden düzenlenmelidir. Koruma kurulları;
 - Özerk olmalı
 - Üyeleri temel koruma eğitimi almış olmalı
 - Tüm kurul kararları yayınlanmalı, toplum tarafından ulaşılır olmalı
 - Ülke sathında sistematik olarak mimari ve arkeolojik kültür varlığı taraması yapılarak “Türkiye Ulusal Kültür Envanteri” oluşturulmalı; gerekli tesciller yapılmalıdır.

Koruma Bölge Kurullarının gündemleri ilgili Mimamlar Odası şubeleri ile paylaşılmalı ve meslek odamızın belirleyeceği temsilcilerin toplantılara gözlemci üye olarak katılması sağlanmalıdır.

- **Koruma Uygulama ve Denetim Büroları'nın** (KUDEB) geliştirilerek ve yetkisi artırılarak, yerelde hızlı müdahale edebilmesi ve tarihi yapıların korunmasının sağlanması gerekir.

Özellikle şahıs mülkü olan tarihi yapıların ekonomik nedenlerle bakım, onarım ve restorasyon işlerinin gerçekleştirilememesi, tarihi çevrelerde büyük kayıplara neden olmaktadır. KUDEB'lerin uzman desteği vererek ve ekonomik katkı oluşturarak yurtaşların yapılarının korunması ve ya-

şatılmasına yardımcı olması gerekir.

Bunun için;

- Özellikle ilçe belediyeleri bünyesinde KUDEB'lerin kurulması teşvik edilerek tarihi yapı sahiplerine yerelde hızla destek olunması sağlanmalıdır.

TMMOB Mimarlar Odası kültür ve doğa varlıklarının saptanması ve korunması konusunda mimarların ve duyarlı kesimlerin farkındalığının geliştirilmesi için kurulduğu günden bu yana 70 yıldır sürdürdüğü çalışmalarına devam edecek; korumanın tüm aktör ve paydaşlarının kararlarının ve uygulamalarının takipçisi olacaktır.

TMMOB Mimarlar Odası Genel Merkezi

Konur Sokak No: 4/2 06650
Yenişehir ANKARA

Tel: +90.312.417 37 27

Faks: +90.312.418 03 61

info@mimarlarodasi.org.tr

www.mimarlarodasi.org.tr

REKONSTRÜKSİYON: TARİHİN YENİDEN KURGULANMASI - II

Panel ve Forumun Ardından

Elif Sibel Kotan

Dr. Öğrencisi, MSGSÜ, Mimarlık Anabilim Dalı

İlki 2013 yılında düzenlenen Rekonstrüksiyon panel-forum etkinliğinin 2. si, 3 Mayıs 2025'te TMMOB Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi'nde gerçekleşti. Rekonstrüksiyon kavramı ve uygulamaları hakkında bilgiler sunulan panele katılımcıların sorularıyla zenginleşen forum eşlik etti. Forumda, koruma kuruluşlarının rekonstrüksiyona bakış açısı ile ilgili bilgiler aktarıldı ve rekonstrüksiyona dair tartışma katılımcıların yorumları ile genişletildi.

Etkinlik, MO İstanbul BK Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı **Prof. Dr. Alper Ünlü**'nün açılış konuşması ile başladı. Ülkemizde gerçekleştirilen örneklerden söz eden Ünlü, konuşmasında *"Yıkılmış bir binayı fiziksel olarak yeniden yapabiliriz, ama yaşamı taklit edebilir miyiz?"* sorusunu gündeme getirerek rekonstrüksiyonun ancak olağanüstü koşullarda başvurulması gereken ve uzmanlık gerektiren bir kavram olduğunu aktardı (Resim 1).

Açılış konuşmasının ardından MO İstanbul BK Şubesi ÇED Danışma Kurulu Sekreteri Y. Mühendis Mimar **Mücella Yapıcı**'nin moderatörlüğündeki panelde dört konuşmacı sunuşlarını gerçekleştirdi. İlk konuşmacı **Prof. Dr. İclal Dinçer**, **"Tarihi Kent Mekanlarında Rekonstrüksiyon? Ne zaman ve Hangi Koşullarda?"** konulu sunuşunda kentsel ölçekte ele aldığı rekonstrüksiyon olgusunu farklı dönemlerdeki yaklaşımlar üzerinden aktardı.

Dinçer, kentlerin, yıkımların ardından koşullar olgunlaştığında adeta bir anka kuşu gibi yeniden yükseldi-

ğini ve yeniden yapımların bu süreçte bir araç olarak kullanıldığını ancak söz konusu uygulamaları anlayabilmek için dönemin sosyo-kültürel gelişmeleri ile birlikte ele alınması gerektiğini vurgulamıştır. Yaptığı değerlendirmede 1950'lerde kamu temelli politikaların, 1980'lerde ise miras kavramının yeniden keşfi ile kentin ticarileşmesi ve turistikleşmesi, 2000'lere gelindiğinde ise miras temelli yeniden iyileşme ve sosyo-me-

kansal iyileşme yaklaşımının ön plana çıktığını belirtmiştir.

Panelin ikinci konuşmacısı **Prof. Dr. Zeynep Ahunbay**, **"Rekonstrüksiyon Tutkusu"** konulu sunuşunda öncelikle "anastilosis" ve "rekonstrüksiyon" kavramlarını açıkladı. Ahunbay, savaş sonrası yeniden yapılan Vişegrad ve Mostar Köprüsü ve 1999 Marmara Depremi sonrası Karasurlarının onarımlarına ait deneyimlerini paylaştı.

Resim 1. Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi Yönetim Kurulu Başkanı Prof. Dr. Alper Ünlü açılış konuşması.

Antakya Habib-i Neccar Camisi'nin önce yıkılarak yeniden yapımının önerildiğini ancak var olan duvarların korunarak ahşap bir kubbe ile bütünleme yoluna gidilmesinin doğru bir yaklaşım olduğunu belirten Ahunbay, Rumeli Hisar'nda Boğazkesen Mescidi'nin ve Yedikule Hisar'nda Fatih Mescidi'nin rekonstrüksiyon kararlarının koruma kuramı açısından tartışmalı olduğunu belirtti. Gündemdeki bir diğer konu olan d'Aronco eseri olan Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Mescidi'nin rekonstrüksiyonu hakkında da yeterli gerekçelerin oluşmadığını aktaran Ahunbay, yapıya ait çok az veri olduğunu ve tarihsel bağlamanın tamamen değiştiğini vurgulamıştır.

Panelin üçüncü konuşmacısı, **Doç. Dr. Koray Güler, "Yitirilen Bir Kültür Varlığının Yeniden Yapımında Farklı Yaklaşımlar"** başlıklı sunuşunda Almanya'dan ve Gürcistan'dan rekonstrüksiyon örneklerini aktardı. Güler, çatışmalar, kültürel soykırım ve doğal afetler gibi nedenlerle yitirilen kültür varlıklarının yeniden yapımında "Geçmişin tekrarı", "Özgün kalıntıların dondurulması- yeniden yorumlanması" ve "Bütünleme uygulamaları" olmak üzere dört farklı yaklaşımın olduğunu aktardı.

Panelin son konuşmacısı **Doç. Dr. Ebru Omay Polat, "Bir Algı ve Sunum Aracı olarak Rekonstrüksiyon"** konulu sunuşunu 2013 yılında ilki gerçekleştirilen etkinliğin ardından geçen 12 yılda koruma ve rekonstrüksiyon konusunda gelinen durumun değerlendirilmesi gerektiğini belirterek konuşmasına başladı.

"Binalar yıkılmadan önce değerini tartışmak ve çeşitli tarifler yapmak önemlidir. Bu kaygı bizi doğru yaklaşıma götürür" düşüncesini vurgulayan Omay Polat, rekonstrüksiyon ve özgünlük tartışmasından, mirasla iyileş-

me kavramından, rekonstrüksiyonların nasıl uygulandığı ve nasıl uygulanması gerektiğine dair ICOMOS'un rehber çalışmalarından bahsetti.

Rekonstrüksiyonlarla yaratılan yeni mekânın yeni bir gerçeklik barındırması, hafızanın temsiliyeti gibi kavramların rekonstrüksiyon kararları verilirken dikkate alınması gerektiğini belirten konuşmacı "Hafıza mekanlarının bulunduğu çevre için ne ifade ettiğini anlamanın ve yerin ruhunu korumanın" önemi üzerinde durdu. Türkiye'de önceliğin "simge olup olmamak" üzerinde şekillendiğini, "tarihsel belge niteliği"nin genellikle göz ardı edildiğini aktaran Omay Polat, "Ülkemizde rekonstrüksiyon çalışmalarının çok derin bir altyapı olmaksızın hızlandığı, tarihle temasın kaybedildiği"ni Mecidiyeköy Likör Fabrikası ve Karayolları 17. Bölge Binasının süreçleri üzerinden örnekleyerek konuşmasını sonlandırdı.

MO İstanbul BK Şubesi YK Sekreteri mimar **Ahmet Erkan** moderatörlüğünde yürütülen **Forum'da** ülkemizde koruma konusunda çalışan çeşitli sivil toplum kuruluşlarının rekonstrüksiyona dair yaklaşımları

katılımcılarla birlikte tartışıldı.

İlk olarak **ICOMOS Türkiye'yi** temsilen söz alan **Doç. Dr. Umut Almac** konuşmasında; ICOMOS'un ilkesel metinlerinin konu ile ilgili rehberliği ve ülkemizdeki uygulamalara dair Milli Komite'nin daha önce kamuoyuyla paylaştığı görüşler üzerinde durdu. Topçu Kışlası ve Ayasofya Medresesi'nin yeniden yapımı hakkındaki görüşlerini hatırlatan Almac, yitirilmiş bir yapının kent belleğindeki yerinin ve veri-belge yeterliliğinin rekonstrüksiyon için önemini vurguladı. Karaköy Mescidi'nin rekonstrüksiyonuna ilişkin yeterli koşulların ve bilgi belgenin olmadığını belirten Almac, son yıllarda arkeolojik alanlarda artan rekonstrüksiyon uygulamalarının koruma kuramı açısından sorunlu olduğunu ve ancak anastilosisin yapılabileceğini paylaştı (Resim 2).

Forumda ikinci konuşmacı **Europa Nostra Türkiye'yi** temsilen söz alan Arkeolog **Yiğit Ozar** oldu. Ozar konuşmasında; Europa Nostra Türkiye olarak koruma uygulamalarında önceliğin özgünlüğün ve bütünlüğün korunması olduğu, yapılacak rekonstrüksiyonların asla gerçek koruma

Resim 2. Panel oturumundan görünüm.

Resim 3. Panel oturumundan görünüm.

çalışmalarının yerine geçemeyeceğini belirtmiştir. Europa Nostra ödülleri ile başarılı koruma uygulamalarını teşvik ettiklerini belirten Ozar, son yıllarda arkeolojik alanlarda gerçekleştirilmiş Andriake Granarium'u (Likya Uygarlıkları) Müzesi, Patara Deniz Feneri, Ankara Roma Tiyatrosu gibi uygulamalarda anastilosisin çok ötesine geçilerek yeniden yapımlara başvurulmasının koruma kuramı açısından sorunlu olduğunu paylaştı (Resim 3).

Üçüncü sözü **DOCOMOMO Türkiye**'yi temsilen alan **Dr. Yıldız Salman** sunuşunda modern mimarlık mirasının korunması konusunda, kararlar ve uygulama arasındaki farklılıklardan kaynaklanan sonuçların olumsuzlukları üzerinde durdu. Sunuşunda İstanbul Ayna Apartmanı, Adana Semih Bey-Semih Rüstem Bey Evleri, Mecidiyeköy Likör ve Kanyak

Fabrikanı, Galata Limanı Yolcu Salonu, Bomonti Bira Fabrikanı, Bursa Merkez Bankası, İstanbul Ticaret Odası, İller Bankası ve Karayolları 17. Bölge Binası gibi kültür varlığı olarak tescilli modern mimarlık mirası yapılarına yaklaşımdaki sorunlar üzerinde duran Salman, önce yık-sonra yap düşüncesinin ya da rekonstrüksiyonların bir koruma uygulaması olarak kabul edilemeyeceğini aktarmıştır.

Forumda dördüncü sözü **Koruma ve Restorasyon Uzmanları Derneği (KORDER)**'i temsilen **Doç. Dr. Özgün Özçakır** aldı. Özçakır, mekânın rekonstrüksiyonu ve anlatının rekonstrüksiyonu kavramları arasındaki farklardan söz etti. Ankara Roma Tiyatrosu restorasyonu, Hacı Bayram Camisi ve çevresinin korunması, İller Bankası, Ulucanlar Cezaevi gibi örneklerdeki çekinceleri paylaşan Özçakır, nostalji

kavramı üzerinden, "Koruma kararlarının yalnızca teknik değerlendirmelere dayandırılmaz" fikrinin önemini vurgulayarak sözünü tamamladı.

Beşinci sözü **Kültürel Miras Koruma Derneği (KMKD)**'ni temsilen alan **Doç. Dr. Emre Kishalı**, 660 ve 922 nolu ilke kararlarında yapılan tanımlamalar üzerinden bütünleme ve rekonstrüksiyon arasındaki ayrımı vurguladı. Kishalı, konuşmasını KMKD tarafından hazırlanan "Tarihi Evlerde Yaşam, Tarihi Evlerde Bakım Takvimi ve Tarih Evlerde Enerji Verimliliği" el kitaplarının korumaya katkısı hakkında bilgi vererek sonlandırdı.

Tarihsel Çevre ve Yapı Korumacıları Derneği'ni temsilen söz alan **Y. Mimar Deniz Alkan**, konuşmasına derneklerinin "Bu iş bilinçle olur!" mottosuyla konuya yaklaştığını aktararak başladı. Alkan, yıllar içinde kaybolmuş yapıların yeterli belgeye dayandırılmadan yapılacak rekonstrüksiyonları ile ancak sahte bir tarih oluşturulabileceğini belirtti.

Panel ve forum sonunda katılımcıların rekonstrüksiyonun olağanüstü koşullar dışında bir koruma uygulaması olarak kabul edilemeyeceği, yeterli bilgi ve belge olmaksızın yapılacak her müdahalenin tarihi çevreye faydadan çok zarar vereceği, miras, bellek ve koruma bağlarının ilişkilerinin ve ülkemizde yapılan/yapılması planlanan rekonstrüksiyon projelerinin özenli ve detaylı bir biçimde irdelenmesi gerekliliğinin üzerinde durulan konuşmalarla etkinlik son buldu.

Mimari Epizotlar 03: Yenileşim, Teknoloji, Sanal Dönüşüm ve Yapım Endüstrisinin Geleceği Uluslararası Sempozyum İstanbul Kültür Üniversitesi, İstanbul, 10 - 11 Nisan, 2025

Esin Kasapoğlu

Prof. Dr., İstanbul Kültür Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

Teknolojik gelişmeler 20. yüzyılın başından bu yana hızlanmış, ilerlemiş ve günümüzde yeni nesil ileri teknolojilerle geçmiştekinden daha da hızlı gelişmeye devam etmektedir. Bilindiği gibi, günümüz dünyasında, gelişen dünyaya uyum sağlayarak yeni teknolojilerin kullanımı büyük önem taşımaktadır. Yapım endüstrisi bu gelişmeden ve teknolojik yeniliklerden etkilenen sektörlerden biri olduğu için İstanbul Kültür Üniversitesi Mimarlık Bölümü tarafından bu yıl üçüncüsü düzenlenmiş olan Mimari Epizotlar sempozyumunun teması "Yenileşim, Teknoloji, Sanal Dönüşüm ve Yapım Endüstrisinin Geleceği" olarak belirlenmiştir. Sempozyum, 10–11 Nisan, 2025 tarihinde İstanbul Kültür Üniversitesi Bakırköy Yerleşkesinde gerçekleştirilmiştir.

Sanayi Devrimi, insanlık tarihinde önemli bir dönüm noktası olarak kabul edilmekte olup, teknolojik gelişmeleri kaçınılmaz olarak yıllar boyunca etkilemiş ve etkilemeye de devam etmektedir. Birçok endüstride hız kazanmış ve ilerlemekte olan teknolojik gelişmeler günümüzde de yeni nesil ileri teknolojilerle kendini göstermektedir. Yapım endüstrisi, her an değişebilen yapısı ve her ülkenin ekonomik kalkınmasının büyük ölçüde itici gücü olması nedeniyle, sanayi devrimleriyle ortaya çıkan teknolojik yeniliklerden etkilenen sektörlerden biridir. Yapım endüstrisinin diğer alanları etkileme gücü, kalkınma ve yeniliğin önemli olmasının da bir diğer ne-

denidir. Yeni teknolojilerin kullanımıyla gelişen dünyaya uyum sağlamak yapım endüstrisi için büyük önem taşımaktadır. Bu nedenle, sempozyum kapsamında, yapım endüstrisinde yeni teknolojilerin kullanımının getireceği değişikliklerin neler olabileceği düşüncesinden yola çıkmış olup, tüm paydaşların bir araya getirilerek yapım endüstrisinin geleceğinin bugünden yarıya tartışılması düşüncesinden yola çıkmıştır.

Teknolojik gelişmelerin mimarlık, mühendislik ve yapım endüstrisinin bugününü ve geleceğini nasıl etkileyeceğinin tartışılması ve geleceğe dönük çıkarımlar yapılması amacıyla düzenlenen sempozyum kapsamında, aşağıdaki başlıklar çerçevesinde tartışılması düşüncesinden yola çıkmıştır:

- Yapımda ve Tasarımda Yeni Yaklaşımlar
- Yapımda ve Tasarımda Yenileşim
- 3 Boyutlu Yapım
- Performatif, Uyarlanabilir, Etkileşimli Tasarımlar, Yapay Zeka, Üretken Sistemler
- Sanal Çağda Eğitim
- Yapımda ve Tasarımda Sanal Dönüşüm
- Sanal Modelleme – Sanal Fabrikasyon
- Yapı Bilgi Modelleme
- Yapay Zekâ ve Mimarlık ile Yapım Endüstrisinin Geleceği
- Alternatif Gerçeklikler (Genişle-

tilmiş Gerçeklik, Artırılmış Gerçeklik, Sanal Gerçeklik ve Karma Gerçeklik)

- Yapım Endüstrisinde Metaverse
- Teknolojik gelişmelerin sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği üzerindeki etkisi

Sempozyumun ilk günü davetli konuşmacılara ayrılmış olup, günün sonunda düzenlenen açık oturum ile kapanış yapıldı. Açılış konuşmaları sonrasındaki ilk davetli konuşmacı İSTON A.Ş. Kalite ve Araştırma Geliştirme Müdürü Dr. Adil Orçun Kaya "İnşaat Sektöründe Dijital Dönüşüm; 3D Yazıcılarla Beton Üretim Teknolojisi" başlıklı sunumunu yaptı. Dr. Adil Orçun Kaya, 3 boyutlu yazıcılarla İSTON bünyesinde gerçekleştirmeye devam ettikleri yapı üretimi deneyimlerini anlattı. Sonraki davetli konuşmacı, MAA Architects'in kurucusu Mimar Melike Altınışık, "Üstatların Füzyonu" başlıklı sunumunda Kore'de gerçekleştirdikleri projelerde yeni teknolojileri kullanma deneyimlerini paylaştı. Üçüncü davetli konuşmacı olan Antalya Bilim Üniversitesi Güzel Sanatlar ve Mimarlık Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Salih Ofloğlu, "İnşaat Sektöründe Dijitalleşme için BIM ve ISO 19650'den Yararlanma" başlıklı sunumunu gerçekleştirdi. Sunum kapsamında, yapım endüstrisinde verimliliğin artırılmasında yapı bilgi modelleme kullanılımasının getireceği olumlu sonuçlar değerlendirildi. Davetli sunumların sonuncusu, "İnşaat 4.0 ve Ötesi: Ortaya Çıkan Eğilimler, Fırsatlar

Resim 1. Sempozyum katılımcılarına katılım belgelerinin sunumu

Resim 2. Panel katılımcılarına katılım belgelerinin sunumu

ve Zorluklar" başlığını taşımakta olup, Auburn Üniversitesi McWhorter Yapı Bilimleri Okulu, Lisansüstü Programlar Başkanı Prof. Dr. Salman Azhar tarafından çevrim içi bağlanarak yapıldı. Sunum kapsamında, üretim süreçlerinin sanallaşması ve otomasyonu ile bağlantılı dördüncü sanayi devrimini ifade eden Endüstri 4.0 anlayışından türemiş olan İnşaat 4.0'ın getireceği yeniliklerden bahsedildi.

Günün sonunda gerçekleştirilen açık oturum Prof. Dr. Salih Ofloğlu'nun yönlendiriciliğinde gerçekleştirilmiş olup, Fibrobeton Yapı Elemanları şirketine İş Geliştirme Müdürü olarak çalışan İnşaat Mühendisi Beni Kohen, İTÜ Mimarlık Fakültesi Mimarlık Bölümü Dr. Öğretim Üyesi İmdat As ile RAMA IS'in kurucu ortağı Elektronik Mühendisi Müge Sümerol konuşmacı olarak katıldılar. Açık oturum katılımcılarından Beni Kohen "Dijital, El Yapımıyla Buluşuyor: Teknoloji, Yenilikçi Düşünce ve Malzeme", İmdat As "Mimarlıkta ve Kentsel Tasarımda Yapay Zeka" ve Müge Sümerol ise "Yapay Zekanın Yapım Endüstrisinde Kullanımı" başlıklı sunumlarını gerçekleştirdiler. Konuşmacıların sunumlarını ger-

çekleştirmeleri sonrasında yaratılan tartışma ortamı kapsamında içinde bulunulan değişim süreci çerçevesinde yapım endüstrisinin geleceğine yönelik çıkarsamalarda bulunuldu, özellikle yapay zekâ kullanımının getireceği dönüşüm vurgulandı.

11 Nisan Cuma günü ise bildiri sahiplerinin sunumları gerçekleştirildi. Oturum başkanlığını Dr. Öğretim Üyesi Altuğ Sanyer'in yürüttüğü birinci oturumda Furkan Göktepe, Zehra Kezer, Yasemin Kayaaslan ve Havva Alkan Bala "Mimarlık Eğitiminde Yapay Zeka ile Kişiselleştirilmiş Öğrenme Deneyimleri", Alireza Gogani "Optimal Mimari Form ve Yapısal Tasarım için 3D Grafik Statik", Nuri Efe Şenel ve Evren Burak Enginöz "Mimari Görselleştirme Araçlarında Yapay Zeka Kullanımının İncelenmesi", Yaren Şekerci ve Gamze Akyol "Dijital Gerçek Zamanlı Eskizden İç Tasarıma: İstemli Geliştirilmiş Yapay Zeka Üretimi Üzerine Bir Çalışma" başlıklı bildirilerini sundular.

Doç. Dr. Gamze Alptekin'in oturum başkanı olduğu ikinci oturumda ise Merve Çoban Çınar ve Esra Bostancıoğlu "Entegre Rüzgar Türbinleri Olan Binalarda Çatı Yapılandırmasının

Rüzgar Akışına Etkisi", Zehra Kezer ve Havva Alkan Bala "Yeni Nesil Mimarlık: Mimarın Rolünün Geleneksel Sınırlarını Aşmak", N. Ömer Saatcıoğlu, Enes Yaşa ve İlke Tekin "Nefes Alan Saman Balya Duvar Sistemi", Yiğit Yardımcı ve Yasemin Erbil "Karar Alma Yaklaşımlarının Yaşam Döngüsü Değerlendirmesiyle Bütünleşmesi: Sürdürülebilir Malzeme Seçimi İçin Sistemik ve Bibliyometrik Bir Çözümleme" başlıklı bildirilerini sundular.

Sempozyumda teknolojik gelişmeler çerçevesinde farklı bakış açılarıyla değerlendirilmiş olup, yapay zekanın mimarlık mesleğini ve yapım endüstrisini nasıl etkileyeceği en çok üzerinde durulan konulardan biri olarak öne çıkmıştır. Yapay zekanın ve sanal dönüşümün mimarlık mesleği, tasarım ve yapım üzerindeki olası etkilerinin düşünülmesi ve geleceğe buna göre hazırlanılması vurgulanan konulardan bazılarıdır. Öte yandan, yeni yapım teknikleri, yeni malzeme arayışlarıyla birlikte, teknolojik gelişmelerin sürdürülebilirlik ve iklim değişikliği üzerindeki olası etkilerinin yapım endüstrisinin geleceğinin biçimlenmesinde de etkili olacağına dikkat çekilmiştir.

Yapım endüstrisi, her zaman teknolojik gelişmeleri yakından takip edememiş, zaman zaman değişim hızına ayak uyduramadığı dönemler olmuştur. Yapı malzemelerindeki gelişmeler göz önüne alındığında, malzeme odaklı gelişmelerin yapım endüstrisinin geleceğini şekillendirmede önemli bir rol oynamaya devam edeceği sempozyum kapsamında yapılan konuşma ve sunum-

larda da ön plana çıkmıştır. Önemli teknolojik gelişmelere rağmen, günümüzde yapımın büyük ölçüde emek yoğun ve ağırlıklı olarak yerinde yapılmaya devam etse de yapısal elemanların şantiye dışında üretilmesi ve ardından şantiyede montajının yapılması gibi prefabrik sistemlerin veya 3D inşaat sistemlerinin kullanımının giderek daha yaygın hale geleceği düşüncesini oluşturmuştur.

Sempozyum sonunda günümüze kadar geldiği biçimiyle teknolojik ve her türlü yeniliğin yapım endüstrisinde önemli gelişmeleri beraberinde getireceği, sektör paydaşları olarak buna hazırlıklı olunması yanında özellikle gelecekte yapım endüstrisinde rol alacak günümüzün öğrencilerinin de kendilerini bu doğrultuda hazırlamaları gerektiği önemle vurgulanmıştır.

Kuşbakışı Filistin Sergisi

Ebru Şevkin

Araş. Gör. Dr., İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Fakültesi, Mimarlık Bölümü

Yazid Anani, Zeinab Azarbadegan, Zeynep Çelik ve Salim Tamari'nin küratörlüğünde hazırlanan Kuşbakışı Filistin sergisi, 19 Mart 2025–25 Ocak 2026 tarihleri arasında Koç Üniversitesi Anadolu Medeniyetleri Araştırma Merkezi (ANAMED) Galerisi'nde izleyiciyle buluşuyor. Sergi, ilk kez 2021 yılında Ramallah'taki A.M. Qattan Vakfı'nda 'Palestine from Above' başlığıyla sunulmuş. İstanbul'daki ikinci gösterimi ise son derece kritik bir tarihsel-politik bağlamda gerçekleşiyor. Gazze'de git gide derinleşen insani kriz ve katliam boyutlarına ulaşan şiddet ortamı, sergiyi güncel mücadele pratiklerine açılan görsel ve düşünsel bir alan hâline getiriyor.

Zengin bir tarihsel malzeme üzerine inşa edilmiş olan serginin merkezinde Filistin'e yönelik sömürgeci müdahalelerin sürekliliği yer alıyor. Osmanlı yönetiminin son evresinden başlayarak, Britanya manda rejimi, bu rejimin Siyonist devletin altyapısının kurulmasındaki rolü ve günümüzde hâlen devam

eden İsrail kolonyalizmi, kronolojik bir sıraya bağlı kalmaksızın tematik bir yaklaşımla ele alınmış. *Gökyüzü Casusları, Mit ve Düzen, Kudüs'ün Temsili, Hafıza Limanları, Seyahatler ve Arzular ve Coğrafi Görünüm* başlıkları altında kurgulanmış temaların ortak paydasında ise Filistin coğrafyasının "kuşbakışı" bir gözlem nesnesine dönüştürülme pratiği yer alıyor. Böylece yalnızca bir coğrafyanın değil, o coğrafyaya yöneltilen bakışın tarihinin eleştirisi yapılmış oluyor.

Kuşbakışı bakma eylemi ile onu izleyen —veya izlemesi beklenen— görme ve anlama süreçleri, kuşkusuz bakan gözün konumu, niyeti ve sahibi ile doğrudan ilişkilidir. Sergide, bakışın öznesi olarak hegemonik düzenin tarihsel aktörleri konumlandırılmış; bakma eylemi Batılıların ve ardından Siyonistlerin askerî, siyasi, ekonomik ve kültürel çıkarlarına hizmet eden bir pratik olarak ele alınmış. Serginin en çarpıcı yönlerinden biri ise bu üst anlatının göz ardı ettiği gündelik hayata dair gerçeklerin sanat eserleri

aracılığıyla görünür kılınmış olması. Bu yaklaşım, izleyiciyi sergi boyunca tetikte tutarak kendi bakışını sorgulamaya davet ediyor.

Sergi, kuşbakışı bakışın belki de en tanıdık biçimlerinden biriyle başlıyor: askerî hava fotoğrafları. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları sırasında yoğun biçimde kullanılmış olan bu görüntüleme biçimi, askerî keşif, stratejik planlama ve bilgi toplama gibi maddi saiklere dayalı bir bakış rejiminin ürünü. Filistin coğrafyasının bugün uydu ve drone görüntüleri aracılığıyla gözetim altında tutulduğuna dair görseller ise bu şiddet sarmalının günümüze dek nasıl taşındığını çarpıcı biçimde ortaya koyuyor.

Serginin takip eden bölümlerinde bu bakış biçiminin tarihsel ve kültürel bağlamları derinleştirilerek katman katman çözümlendiğini görüyoruz. Örneğin, mevcut durumu olduğu gibi belgeleyen askeri hava fotoğraflarının hemen ardından, ancak muharebe sona erdikten sonra cepheye ulaşabilmiş Avustralyalı ve Britanyalı ressamların çizdiği —hayali— savaş sah-

neleriyle karşılaşırsınız. Filistin'i insandan, yapı çevreden ve doğasından arındırarak boş, bakir ve fethedilmeye hazır bir toprak parçası olarak betimleyen bu temsil biçimleri, sömürgeleştirme sürecinin görsel ön hazırlığına hizmet edecek şekilde araçsallaştırılmıştır. Farklı temsil biçimlerinin ardındaki niyetleri açığa çıkarmaya yönelik bu yaklaşım, izleyiciyi çeşitli bakış açılarını sorgulamaya davet etmesi bakımından oldukça etkili.

Kuşkusuz, sömürgeci yayılmacılığın ve modern savaş tekniklerinin çağı olan 19. yüzyıldan çok önce de bölge, ilahi olanı arayan gözlerin odağındadır. Kutsal topraklara hiç ayak basmadan yapılan tasvirler, hac yolculuğuna hazırlananlar için zihinsel bir rehber niteliği taşımış; kutsala duyulan inanç, maddi gerçekliğin sınırlarını aşmıştır. Ancak bu çerçevede de terazinin iki kefesi belirir. 19. yüzyılda, Amerikalıların ve Avrupalıların Kutsal Topraklara yönelen bakışlarının ardında bu kez siyasi emeller yer almaktadır. Arkeolojik kazılar ve antropolojik araştırmalarla bölge yakından incelenir. Zamanla bu çalışmalar, Avrupalı ve Siyonist sömürgeciliği meşrulaştır-

cak seçmecici bir geçmiş kurgusunun yapı taşlarına dönüşecektir. Böylece aynı topraklara yönelen bakışlar, bir kez daha birbirinden farklı anlamlar üretir.

Sergide, 1948 yılında İsrail devletinin kuruluşu ile başlayan tarihsel kırılma ve sonrasındaki gelişmeler, görsel belgeler ve çağdaş sanat eserleriyle birlikte ele alınmış. *Nekbe* olarak adlandırılan süreçte, Filistinlilerin zorunlu göçü, yerinden edilmeleri ve yasadışı yerleşim alanlarının inşası, bakışın politik doğasını daha da görünür kılıyor. İzleyiciler, havadan bakıldığında şehir planlamasının nasıl bir ayrımcılık mekanizmasına dönüştüğünü, İsrail kolonilerinin tipolojilerini ve Filistin şehirleri ile köylerinin zamanla birbirinden nasıl izole edildiğini gözlemleme fırsatı buluyor. Yukarıdan bakıldığında görülmeyen sahadaki gerçekler ise çağdaş sanat yoluyla çarpıcı biçimde izleyiciye aktarılmış. Sanatçıların işleri, bölgedeki şiddet sarmalının fiziki, coğrafi ve insani boyutlarını gözler önüne sererek izleyiciyi aktif bir düşünme ve sorgulama sürecine dahil ediyor.

Sergide yer alan sanatçıların isimleri sırasıyla şöyle: Amer Shomali, Andrew Yip, Dia' Azzeh, Fares Shomali, Forensic Architecture, Gian Spina, Jack Persekian, Kamal Jaafari, Lumière brothers, Mahmoud Alhaj, Mohanad Yaqubi, Nida Sinnokrot, Raed Helou, Riwaq-Centre for Architectural Conservation, Sophie Halabi, Zeina Zarour.

Anani, Azarbadegan, Çelik ve Tamar'nin küratörlüğünde hazırlanan sergi, bir yandan Filistin'e çoğunlukla sömürgeci niyetlerle yukarıdan yöneltilen bakışların tarihini açığa çıkarırken, diğer yandan bu bakışların bölgeye ait gerçekleri nasıl zamanla silikleştirip bağlamından kopardığını gözler önüne seriyor. Serginin önemi kuşkusuz, bu bakışın geçmişten bugüne uzanan sürekliliğini görünür kılmasında yatıyor. Her tematik durakta izleyici, bugünle ilişki kurarak kendi bakışını da yeniden şekillendirmeye davet ediliyor. Böylece Kuşbakışı Filistin, görsel kültür aracılığıyla hafızanın ve direnişin önemini güçlü biçimde hatırlatan bir çağnya dönüşüyor.

V. Kentsel Morfoloji Sempozyumu (12-14 Mayıs 2025)

Dr. Gökçe Emerce Çelebi

Şehir Plancısı

Türkiye Kentsel Morfoloji Ağı (TNUM) tarafından düzenlenen V. Kentsel Morfoloji Sempozyumu bu sene Trabzon'da, 12-14 Mayıs 2025 tarihleri arasında Karadeniz Teknik Üniversitesi ev sahipliğinde gerçekleştirildi.

Sempozyumda bu yıl için belirlenen konu başlıkları "ORGANİZMA'dan HABİTAT'a "Süreklilik-süreksizlik, yıkım-yapım, kopuş-işgal" ana teması altında toplanmış olup, 100'den fazla katılımcı ile oluşturulmuş sempozyum programında, güncel morfolojiye dair disiplinler arası bilgi paylaşımı imkânı sunuldu. Seminare katılan araştırmacılar, tarihsel verilerin değerlendirilmesinden geleceğe yönelik yönetsel yaklaşımlara kadar geniş bir yelpazede tartışmalar yürüttü.

Sempozyumun ilk günü Uluslararası Kentsel Form Semineri'nin (ISUF) başkanı olan Prof. Dr. Vítor Oliveira ile "What do we know about urban form?" Temalı özel bir oturum düzenlendi. Bu oturumda kitabın Türkçe'ye çevirisini yapan Dr. Öğr. Üyesi Tuğçe Tezer tarafından kitabın çeviri sürecini anlatan bir değerlendirme sunumu da yapıldı. Sempozyumun ikinci günü, TNUM Başkanı Prof. Dr. Ayşe Sema Kubat tarafından "Çeper Kuşak" temalı bir özel oturum gerçekleştirildi. Prof. Dr. Ayşe Sema Kubat tarafından çeper kuşak kavramı ve çeper kuşakların oluşum ve değişim süreçleri, bu değişimin sebepleri ve örnekleri anlatıldı. ISUF Genel Sekreteri ve TNUM Başkan Yardımcısı Prof. Dr. Tolga Ünlü, literatüre kazandırmış olduğu "umbrella fringe belt" kavramından bahsederek

oturuma katkılarını sundu. Sempozyumun üçüncü gününde ise Yrd. Doç. Dr. Mustafa Reşat Sümerkan'ın özel oturumu gerçekleştirildi.

Sunumların ardından gerçekleştirilen soru-cevap ve tartışma bölümleri, konuların farklı yönleriyle değerlendirilmesine imkân tanıdı. Seminer, disiplinlerarası bakış açılarını bir araya getirerek yerleşim çalışmalarında daha kapsayıcı ve çok katmanlı bir yaklaşımın geliştirilmesine zemin hazırladı.

Kuruluşunun 10. yılı vesilesiyle, TNUM'un tarihçesi ve bugüne kadar yürüttüğü çalışmalar katılımcılarla paylaşıldı.

Sempozyum organizasyonu dahilinde programın ilk günü düzenlenen gala yemeğinde, TNUM'UN 10. Yılına kutlaması gerçekleştirildi.

UNESCO - UIA Validasyon Konseyi Toplantısı İstanbul'da Gerçekleştirildi...

Deniz İncedayı

Prof. Dr., Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

Uluslararası Mimarlar Birliği'ne bağlı **UNESCO- UIA Validasyon Konseyi** toplantısı 4-5 Temmuz 2025 tarihlerinde İstanbul'da gerçekleştirildi. Farklı ülkelerden çok sayıda Validasyon Konseyi ve Danışma Kurulu üyesinin katıldığı toplantıya TMMOB Türkiye Mimarlar Odası ve İstanbul Büyükşehir Şubesi ev sahipliği yaptı.

Toplantının açılışı Validasyon Konseyi Eş-Başkanı olarak Deniz İncedayı tarafından gerçekleştirildi. Ardından ev sahibi kurum temsilcileri olarak Koray Güler, Mimarlar Odası İstanbul Büyükşehir Şubesi Yönetim Kurulu adına ve Zeynep Eres Türkiye Mimarlar Odası adına konuşmalarını yaparak 'Hoşgeldiniz' mesajlarını paylaştılar.

1996 yılında Barselona'da, UIA Genel Kurulu'nda kabul edilen 'UNESCO-UIA Mimarlık Eğitimi Şartı' (2023 revizyonu) paralelinde yürütülmekte olan eğitim programları ve akreditasyon sistemleri validasyon çalışmaları temel olarak mimarlık eğitiminde kalite güvencesine ve uluslararası tanınırlığa odaklanıyor. Avrupa Birliği Direktifine de uygun olarak amaçlanan, mimar adaylarının hızlı değişen küresel koşullarda; mesleki, sosyal, kültürel dönüşümler karşısında donanımlarını güçlendirmek ve çevresel, yerel, etik duyarlılıklar açısından meslek eğitiminde tanımlanan kriterlerin karşılanmasını sağlamak.

UNESCO-UIA Validasyon sistemi farklı aşamalar şeklinde (başvuru, adaylık, validasyon, revalidasyon)

belgelere dayalı olarak yürütülen, bütünlüklü ve çok yönlü değerlendirilmelerle yürütülen bir süreç. Gerek eğitim programları gerekse akreditasyon sistemlerinin validasyonunun sağladığı yararlar ve avantajlar olarak;

- Eğitim programlarının eleştirel değerlendirmelerle gelişmesini desteklemek,
- Eğitim kurumunun kalite güvencesi belgesine sahip olması ve mezunlarını desteklemesi,
- Öğrenciler, akademik ve idari personel açısından süreçlerin uzmanlar tarafından değerlendirilmesi ve koşulların iyileştirilmesi olanağının yaratılması,
- Küresel ve bölgesel ölçekte uluslararası tanınırlık, iletişim ve hareketlilikte kolaylık sağlanması vb. gibi konular öncelikle sıralanabilir.

İstanbul'da gerçekleştirilen Validasyon Konseyi toplantısı 2 güne yayılmıştı. İlk günün gündeminde, açılış konuşmalarının ardından UNESCO-UIA Validasyon sisteminde yapılan değişiklikler hakkında bilgilendirmeler ve değerlendirmeler yapıldı. Bugüne dek RIBA tarafından yürütülen rapor-törlük ve süreç yönetiminin, Mayıs 2024 tarihli UIA Konsey toplantısı kararıyla UIA tarafından yürütülmesi konusu üzerine konuşuldu. Söz konusu yönetmelik değişikliğinin temel amacı, UIA'nın kurumsal olarak validasyon süreçlerinde özerkliği, kurumsallaşması, belge ve kaynakların arşivlenmesi ve sürekliliği, okullar ve valide edilecek kurumlar tarafından

ödenek bedellerin düşürülerek başvuru sayısının artırılması olarak özetlenebilir. Ardından Barcelona'da gerçekleştirilen 173. UIA Konsey Toplantısı hakkında (Nuno Soares) ve UIA II. Bölge toplantısı hakkında (Deniz İncedayı) bilgilendirmeler yapıldı. UNESCO- UIA Validasyon Yürütücüsü olarak görev alan Thibaut Hofer tarafından son dönem yapılan başvurular ile valisayon süreci devam eden mimarlık bölümleri hakkında güncel bilgiler verildi. Diğer bir gündem maddesinde ise, sistem validasyonu konusu tartışmaya açıldı. Eğitim programlarının yanı sıra, sistemlerin uluslararası validasyonunun sağladığı yararlar ve fırsatlar üzerine görüş alış-verişi yapıldı.

İlk gün öğlen arasının ardından gündem Validasyon Çalışma Gruplarının oluşturulmasına ve amaçları doğrultusunda çalışmalarının planlanmasına ayrıldı. Çalışma Grupları olarak;

A- Validasyon kitapçığı güncellenmesi ve belgelerin hazırlanması

B- UNESCO- UIA Validasyon sistemi duyuruları ve tanıtımı

C- Sistem Validasyonları

D- Eğitim Programı Validasyonları başlıkları belirlenmişti.

Toplantının ikinci günü ise 'Eğitim Oturumu' şeklinde düzenlenmişti. UNESCO- UIA Validasyon Ziyareti heyetlerinin yol haritalarına, çalışma içeriklerine, programlarına ve raporlamalarına ait tartışmalar ve bilgilen-

dirmeler yapıldı.

Gündemin başında Deniz İncedayı Eş-Başkan olarak 'Giriş' niteliğindeki konuşmasında, validasyon sisteminin amaçları ve yararları ile sürecin aşamalarına ait bilgilendirmeler yaptı.

Eğitim programı 3 modül şeklinde sürdürüldü:

Modül 1: Ziyaret Öncesinde
(Magda Moustafa tarafından)

(Validasyon ziyareti için gereken hazırlıklar, ziyaret takımının seçilmesi, takvimin oluşturulması, organizasyon ve olası sorunların çözümü konularına yönelik olarak)

Modül 2: Ziyaret Sırasında
(Nuno Soares tarafından)

(Validasyon ziyareti sırasında geçerli ölçütlerin değerlendirilmesi, öğrenci dosyalarının hazırlanması, pratikte yaşanan sorunlar karşısında çözümlerin üretilmesi konularına yönelik olarak)

Modül 3: Ziyaret Sonrasında
(Jenny Russell tarafından)

(Validasyon ziyareti sonrasında raporlama süreci, çıktıların derlenmesi ve gerekli standart belgelerin üretilmesi, ziyaret takımının ve validasyon

heyetinin bu aşamadaki sorumlulukları başlıklarına yönelik olarak)

İkinci gün katılımcılara ve konsey üyelerine yönelik olarak hazırlanan eğitim programının ardından genel olarak yaşanan sorunlara, geçmiş deneyimlerden edinilen bilgilere, gelecek süreçteki iyileştirme önerilerine yer verildi.

Toplantı Eş-Başkanların konuları özetlemesiyle sonlandırıldı.

Toplantı saatleri dışında yurt dışından gelen üyelerle birlikte Türkiye Mimarlar Odası ve İstanbul Büyükşehir Şubesi tarafından hazırlanan ve desteklenen sosyal programlarda, meslek ve mesleki eğitim konuları, kentleşme sorunları ve mimarlığın güncel tartışmaları üzerinde sohbetler yapma ve toplantı bölgesinde kenti inceleme ve görme fırsatları yaratıldı.

UIA 2023- 2026 çalışma döneminde, UNESCO-UIA Validasyon Konseyi Eş Başkanlığını Prof. Dr. Deniz İncedayı (Türkiye) ve Nuno Soares (Makao) yürütmekteler. Validasyon Konseyi UIA'nın farklı üye ülkelere seçilmiş olan 16 asıl üye, 7 iletişim kişisi, 2 uzman, 1 danışman (UNESCO adına) ve 1 yürütücü ile koordinatörden oluşuyor.

Diyarbakır ve Silvan İlçesi, “Yerinde Mimarlık Eğitim Programı”nın Ardından...

Selma Aslan

Türkiye Mimarlar Odası, SMGM Yönetim Kurulu Üyesi

TMMOB Mimarlar Odası SMGM Çalışmaları kapsamında, yurdun değişik bölgelerindeki yerel mimarlık eserlerini, değerlerini, doğasını ve kültürel özelliklerini kendi ortamlarında ve uzmanlar eşliğinde deneyimlemeyi amaçlayan ‘Yerinde Mimarlık Programı’nın ilki, 49. Dönemde Mimarlar Odası Diyarbakır Şubesi tarafından kurgulanan “Diyarbakır ve Silvan İlçesi, “Yerinde Mimarlık Eğitim Programı” 18-20 Nisan 2025 tarihleri arasında gerçekleştirildi.

Diyarbakır ve yakın çevresindeki tarihi ve kültürel yerleri kapsayan ve mimarlara yönelik olarak hazırlanan üç günlük programa, İstanbul, Ankara, Konya, Çanakkale, Bolu ve Diyarbakır’dan yirmi meslektaşımız katılım sağladı.

Program Yürütücülüğünü, Selma ASLAN (SMGM Yönetim Kurulu Üyesi, Mimar); Prof. Dr. Havva ÖZYILMAZ (Diyarbakır Dicle Üniversitesi Öğretim Üyesi), Doç. Dr. Nursen IŞIK (Diyarbakır Dicle Üniversitesi Öğretim Üyesi), Arif İPEK (Diyarbakır Mimarlar Odası Şube Başkanı, Mimar) ve Arş. Gör. Özge LALE’nin (Diyarbakır Dicle Üniversitesi) gerçekleştirdiği “Yerinde Mimarlık Programı” oldukça verimli, eğitici ve keyifli anlara tanıklık etti.

Diyarbakır, yaklaşık 12.000 yıllık tarihî geçmişi ile bölgenin merkezi niteliğinde bir şehirdir. Üzerinde tarihî Diyarbakır Kalesi’nin bulunduğu, Dicle Nehri kıyısında yüksek bir plato çevresinde yer alan kent, yaklaşık 2

milyon nüfusuyla ülkenin en kalabalık kentleri arasındadır. Diyarbakır; Diyaribekir, Kürtçe ismiyle Amed, Amedya olarak da bilinir. Birçok medeniyete ev sahipliği yapmış, hatta medeniyet tarihinin beşiği olarak da anılan kentte yontma taş ve mezolitik devirlerde bölgede bulunan çokça mağaralarda yaşam olduğu yapılan arkeolojik araştırmalar ile bilinmektedir.

‘Yerinde Mimarlık Programı’ için hazırlanan yol haritası ile başlanan programda, kentin tarihi dokusu ile beraber yapıların geçmişten bugüne geçirdiği yapısal değişiklikler, kullanılan malzemelerin çeşitliliği ve yöreye ait malzeme bilgileriyle beraber kültürel süreçlerin aktarıldığı yoğun, keyifli ve yorucu bir eğitim süreci gerçekleştirildi.

İlk günkü çalışma alanımız; ‘Eski Diyarbakır’ da diyebileceğimiz, anıtsal yapıların, sivil mimari örneklerinin yoğun olduğu bölgede ‘Sur içi’ ve ‘İç Kale’ bölgelerinde gerçekleştirildi.

YERİNDE MİMARLIK PROGRAMI I GÜN

Saat 09:00-13:00

- İçKalesi ve Arkeolojik Müze
- Nebi Cami (Zaman problemine karşı sadece dışarıdan gezilecek)
- Diyarbakır Ulu Cami
- Hasanpaşa Hanı
- Ahmet Arif Edebiyat Müzesi
- Cahit Sıtkı Tarancı Müzesi
- Ziya Gökalp Müzesi
- Cemil Paşa Konağı
- Diyarbakır Dengbej Evi

Saat 14:00-18:00

- Dört Ayaklı Minare
- Mer Petyun Keldani Katolik Kilisesi
- Surp Giragos Kilisesi
- Paşa Hamamı
- Kervansaray Otel

İkinci gün, Cumhuriyetin kuruluşuyla birlikte siyasal, toplumsal, kültürel ve ekonomik alanlarda görülen değişimlerin mimari ve mekânsal yansımaları incelendi. Program çerçevesinde Cumhuriyet dönemi yapılarının özellikleri ve dönem itibarı ile yarattıkları kentleşme etkileri, mimari doku ile yapıların dünü ve bugünü üzerine konuşulmuş ve mimari ve yapılar yerlerinde deneyimlenmiştir.

YERİNDE MİMARLIK PROGRAMI II GÜN

Saat 09:00-13:00

- Diyarbakır Valilik Binası
- Tarım İl Müdürlüğü
- Tekel Binası
- Dilan Sineması
- T.C. Cumhurbaşkanlığı İletişim Başkanlığı Diyarbakır Bölge Müdürlüğü
- Ali Gaffar Okan Anadolu Lisesi
- Diyarbakır Ticaret ve Sanayi Odası

Saat 14:00-18:00

- Diyarbakır İstasyonu
- Sümer Park
- Hevsel Bahçeleri
- On Gözlü Köprü

Kuruluş tarihi Diyarbakır kadar eski olan ve Kürtçe adı ile Meyya-farikin olan Silvan ilçemiz üçüncü ve son gün eğitim alanımızdı. Asurlular zamanında kurulmuş, Ortaçağın önemli bir merkezi olan Silvan'ın bir Urartu dönemi kenti olduğu söylenir. Diyarbakır ilinin en büyük ilçesi ve şehir nüfusu kırsal alan nüfusundan daha fazla olan tek ilçesidir. Dünyanın önemli eserlerinden Malabadi Köprüsü, Silvan Kalesi, Kulfa Kapısı ve çeşitli tarihi camileri ve kiliseleri ile birlikte tarihten günümüze ayakta kalan yapılar programın son gün kollarını oluşturdu.

YERİNDE MİMARLIK PROGRAMI III GÜN

Saat 09:00-13:00

- Boşat Kalesi
- Malabadi köprüsü
- Hasuni Mağara Şehri,
- Saat 14:00-18:00
- Kırk Minare (Eyyübiler Camii Mi-naresi)
- Azizoğlu Konağı

- Silvan Ulu Camii
- Belediye Cami
- Gazi İlkokulu
- Atatürk Evi
- Ali Ağa Konağı
- Üstünler Konağı
- Diyarbakır'ın tarihi yapıları, kültü-

rel çeşitliliği ve doğası ile kente kattığı güzelliklerini öğrenme ve paylaşma imkânı sunan Yerinde Mimarlık Programına katkı koyan değerli yürütücülerimize, bilgileri, meraklı bakışları ve öğrenme-tanımaya azmi ile programa katılan tüm mimar meslektaşlarımıza teşekkürlerimizi sunarız.

Kültürel Miras Farkındalığı ve Erişilebilirliği Üzerine Bir Sergi: “Herkes İçin Kültürel Miras Anlatıları”

Zeynep Kuban,¹ Sevgi Türkkan Sroka,² Öykü Bahar Balcı Güngör³

¹Prof.Dr., İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

²Dr. Öğr.Üyesi, İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

³Arş. Gör., İstanbul Teknik Üniversitesi, Mimarlık Bölümü

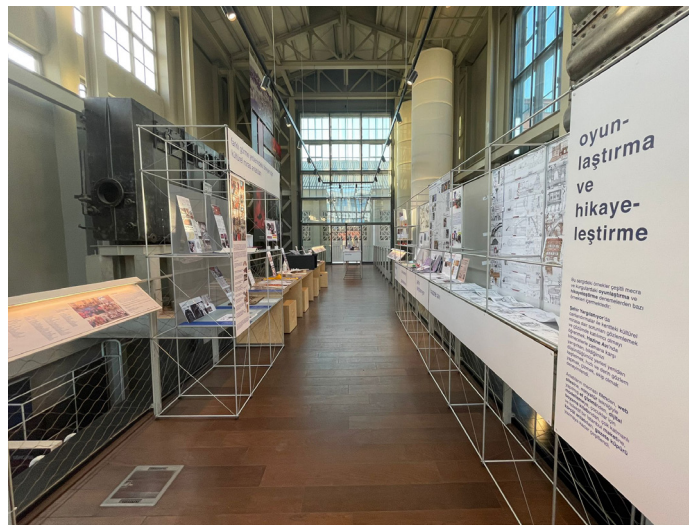
“Herkes için Kültürel Miras Anlatıları” sergisi Hasanpaşa Müze Gazhane’de 21 - 27 Mart 2025 tarihleri arasında İklim-1 salonu asma katında ziyaretçiler ile buluştu (Resim 1).

Serginin içeriği “Çok Katmanlı Şehirler: Mimarlık Tarihi ve Kültürel Miras Farkındalığı için Oyunlaştırma ve Hikâye Anlatıcılığı” isimli Eras-

mus+ projesinin bir ortağı olan İstanbul Teknik Üniversitesi ekibi tarafından, 2023-2025 yılları arasında İTÜ Mimarlık Fakültesi’nde yürütülen üç lisans, bir yüksek lisans ve bir doktora dersi olmak üzere beş farklı derste üretilmiş öğrenci çalışmalarından derlenerek oluşturuldu. Bu çalışmaların ortak amacı, toplumun her kesimi

için erişilebilir, kapsayıcı, öğretici ve eğlenceli kültürel miras anlatılarının, hikayeleştirme ve oyunlaştırma gibi yöntemlerle üretilmesiydi.

İstanbul’un çeşitli somut ve yaşayan kültürel miras alanlarına dair üretilen dokümanlar, işitsel ve etkileşimli anlatıların paylaşıldığı sergide, çocuklar, gençler, mimarlık öğrencileri,

farklı görme yetilerinde bireyler ve tüm kentliler için somut ve yaşayan kültürel miras anlatılarını çoğaltma imkanları araştırıldı (Resim 2).

“Çok Katmanlı Şehirler: Mimarlık Tarihi ve Kültürel Miras Farkındalığı için Oyunlaştırma ve Hikâye Anlatıcılığı” Erasmus+ Projesi

“Çok Katmanlı Şehirler: Mimarlık Tarihi ve Kültürel Miras Farkındalığı için Oyunlaştırma ve Hikâye Anlatıcılığı” isimli Erasmus+ Projesi, Aralık 2022 – Nisan 2025 tarihleri arasında Alanya'dan Alanya Üniversitesi, İstanbul'dan İstanbul Teknik Üniversitesi, Romanya Bükreş'ten De-a Architectura (DAA) ve Yunanistan Volos'tan InnoveD (Eğitim ve İnovasyon Merkezi) olmak üzere dört ortak tarafından yürütülen AB eş finansmanlı bir yükseköğretim projesidir.

Proje kapsamında, İTÜ Mimarlık Fakültesi'nde 2023 - 2025 yılları arasında verilen lisans, yüksek lisans ve doktora dersleri, Prof. Dr. Zeynep Kuban, Öğr. Gör. Dr. Sevgi Türkkan Sroka ve Araş. Gör. Öykü Balcı Güngör yürütücülüğünde gerçekleşti.

“Çok Katmanlı Şehirler” Projesi-
nin hedeflediği temel çıktılardan biri,
mimarlık eğitiminde özgün öğretim
yaklaşımları geliştirerek mimarlık tari-
hi derslerini daha ilgi çekici ve akılda
kalıcı hale getirmektir. Bu kapsamda
“Çok Katmanlı Şehirler (Palimpsest
Cities)” isimli yeni bir dersin geliştirile-
rek üniversitelerin ders programlarına
dahil edilmesi öngörüldü. İTÜ’de ise
halihazırda var olan “İstanbul katman-
ları” (Lisans), “Antik Mimarlık Antik
kentler” (Yüksek Lisans) ve “İstanbul
Arkeolojisi” (Doktora) dersleri proje
içerliğini karşılayacak şekilde yeniden
kurgulandı. Bu ders özellikle mimarlık
öğrencileri için oluşturulmuş olsa da,
modüler ve uyarlanabilir yapısı saye-
sinde farklı yaş grupları, eğitim geç-
mişleri ve sosyo-ekonomik düzeyler-
den katılımcılar için atölye çalışması
olarak uygulanabilir. Aynı zamanda

modüller sayesinde ders içeriği de öğrenci sayısı ve seviyelerine göre uyarlanabilir.

Tasarlanan bu derslerde öğrencilerin öğrenme sürecine daha etkin katılımını sağlamak, bireylerin eğlenceli ve sosyal etkileşimle bilgi edinmelerini sağlamak ve bilgiyi bir anlatıya dönüştürerek hem daha anlaşılır hem de akılda kalıcı hale getirmek için **oyunlaştırma ve hikaye anlatıcılığı** tekniklerinden yararlanıldı.

Ders içeriği, söz konusu kenti tanıtan az sayıda teorik dersler, oyunlaştırılmış saha gezileri (hazine avı, çeşitli çizim uygulamaları vb.), Timeline Travel uygulaması, dijital ve analog hikaye anlatıcılığı, 'Şehir Yargılanıyor' rol oyunu ve maket uygulaması gibi ders programındaki süresi ve sıralaması ihtiyaca göre uyarlanabilen modüllerden oluşuyor.

Saha Gezileri modülünde öğrenciler, yaşadıkları kenti oyunlaştırma teknikleriyle desteklenen etkinlikler aracılığıyla birinci elden deneyimledi. Bu geziler kapsamında İTÜ ekibi tarafından başlı başına bir modül olarak kentin farklı noktalarında uygulanabilecek bir **Hazine Avı** oyunu da tasarlandı. Bu oyunda katılımcılar bilmecelerle zamana karşı yarışırken, bildikleri ya da bilmedikleri yerleri keşfetmeyi, hızlı ve derin gözlem yapmayı, çizim yapmayı ve ekip olmayı deneyimledi. Oyunda hız ön planda olduğundan, katılımcıların buldukları mekânları daha sakın bir şekilde deneyimleyebilmeleri için her durakta çizimli veya yazılı gözlemler yapılması teşvik edildi; böylece oyunun temposu bilinçli olarak yavaşlatılarak mekânların daha derinlemesine algılanması sağlandı. Her durakta yapılan çizimler bir post prodüksiyon ile işlendi ve bir uzun kağıt üstünde sıralı bir gezi rotasına dönüştü (Resim

Resim 3. Hazine avı sırasında öğrencilerin her durakta yaptıkları çizimler.

3). Kapalıçarşı ve İstiklal Caddesi gibi yoğun tarihi bölgelerin yanı sıra, öğrencilerin her gün içinde bulundukları ancak aslında yeterince tanımadıkları Taşköşü binasında da oyun uygulandı.

Şehir Yargılanıyor adlı modülde, öğrenciler kentsel ve kültürel miras açısından tartışmalı bir alan üzerine kurgulanan senaryo çerçevesinde farklı paydaşların rollerini üstlenerek çok yönlü bir tartışma ortamına katıldılar. Örnek vaka olarak, Sultanahmet Cezaevi'ndeki Four Seasons Otelinin genişletme projesi çerçevesinde dava dosyaları, gazete yazıları, makaleler öğrencilerle paylaşıldı. Öğrenciler, otel sahibi, çevre sakini vatandaşlar, projenin mimarı ve müteahhidi, İstanbul Arkeoloji Müzesi yetkilileri ve belediye temsilcileri gibi çeşitli aktörlerin bakış açılarını temsil ederek konuya ilişkin görüşlerini savundular.

Hikaye anlatıcılığı modülünde öğrenciler film, web sitesi, minyatür teknikleriyle yapılmış el çizimleri, dijital modellemeler, çocuklar için hazırlanan boyama kitapları, körcül anlatılar ve gazete küpürü yazıları gibi farklı yöntemler kullanarak çeşitli üre-

timler gerçekleştirdiler. Üretilen içerikler, kültürel mirasın farklı yönlerini ele alarak çeşitlendi. Bunlar arasında, Kapalıçarşı'daki çaycılarının yaşamını konu alan bir film, Bizans dönemine ait yemek kültürünü tanıtan bir yemek yapma videosu, 1950'lerdeki Menderes yıkımlarını ya da Sulukule'deki Roman mahallelerinin yıkılmasını işleyen distopik belgesel filmler ve Sirkeci Garı'nın tarihini anlatan bir hikaye yer de alıyor.

Maket modülü kapsamında her derste, farklı bir yaklaşım benimsenerek öğrenci üretimleri çeşitlendi. İlk dönemde Kapalıçarşı'nın farklı tarihsel dönemlere ait katmanlarını izlenebilir kılan kolektif büyük çaplı bir mimari maket yapıldı. Takip eden derslerde ise, kent ve mimarlık tarihi ile ilişkili çeşitli ölçeklerde ve zorluk seviyelerinde kutu ve kağıt oyunları tasarlandı. Bu oyunlar arasında İstanbul konulu bir 'tabu' oyunu, Selçuklu dönemi Anadolu'sunu deneyimleyen bir kervan oyunu, tarihi yapıların değerlerine göre dörtlü kağıt gruplarını toplamayı hedefleyen 'quartet' oyunu, tarihi bilgileri içerecek şekilde tasarlanmış oyun destesi, Galata ve

tarihi yarımada da geçen 'monopoly' ve kızma birader yaklaşımlı çeşitli oyunlar yer aldı (Resim 4).

Projenin bir diğer hedefi de, dezavantajlı grupların kültürel mirasa erişimini sağlamaktır. Bu kapsamda, 2024-2025 Güz yarıyılındaki çalışmalarda Altı Nokta Körler Vakfı ile işbirliği kurularak **farklı görme yetisindeki bireyler için kültürel miras anlatıları** geliştirildi. Kültürel miras, farklı görme yetisindeki bireyler için hem fiziksel hem de bilgi ulaşılabilirliği açısından erişimi zor bir alandır. Hikâyeleştirme ve oyunlaştırma teknikleri, erişim engellerini azaltarak yeti farklılığı olan bireylerin yaşadıkları çevredeki somut ve soyut kültürel mirasa dair farkındalıklarını artırmak için etkileşimli, eğlenceli ve öğretici olanaklar sundu.

Görme yeti bozukluğu farklı derecelerde ortaya çıkabildiğinden, yapılan çalışmalarda gören, az gören ve hiç görmeyen bireylerin birlikte deneyimleyebileceği maket oyunlar geliştirildi. Dokunsal ve işitsel anlatım tekniklerinin kullanıldığı, basit üretim yöntemleriyle oluşturulan bu çalışmalar, ihtiyaç duyulması hâlinde kalıcı malzemelerle üretilebilecek prototipler olarak değerlendirilebilir.

Bu çalışmalardan bazı örnekler şunlardır: **Yedikule Zindanları** için, farklı ölçeklerde ve yarım ay şeklinde dizilmiş maketlerden oluşan, masa başında deneyimlenebilen bir anlatı kurgulandı. Zemine sabitlenen bir ip yardımıyla kullanıcılar maketler arasında yönlendirilirken, her bir yapının önüne yerleştirilen QR kodlar taranarak ulaşılan sesli anlatımlar ile

maketlerin temsil ettiği yapılar hakkında bilgi aktarımı sağlandı. **Kapalı-çarşı** için iki ayrı uygulama geliştirildi: Biri, görmeyen ve gören oyuncuların birlikte oynamasını gerektiren bir **yön bulma ve bilgi edinme oyunu**; diğeri ise görmeyen bir oyuncunun Çarşıkapı'dan Sarraf Han'a yönlendirilmesini sağlayan, zemindeki rögar kapakları ve mekândaki iklimsel ipuçları dokunsal verilerden yola çıkarak tasarlanmış **kabartmalı bir el haritasında birleştirildi**. Büyük Valide Han'da, Bizans dönemine ait **Eirene Kulesi** için karşısına oturarak deneyimlenebilen iki parçalı bir maket üretildi. Kullanıcının iki eliyle aynı anda farklı bölgelere temas edebildiği bu düzenekte, sağ elle kulenin iç mekânı ve koridorları hissedilirken, sol elle belirli duraklardaki malzeme örnekleri algılanabiliyor ve QR kodla erişilen sesli anlatım kullanıcıyı yönlendiriyor. Maketin içi görünmediği için gören ve görmeyen kullanıcılar benzer bir deneyim yaşıyor. İstanbul Kara Surları'nın **Mevlanakapı** bölümünü ve **Eminönü Meydanı**'ndaki tarihsel katmanları anlatan, QR kod destekli sesli anlatımları içeren yap-boz oyunları da geliştirilen işler arasında yer aldı. Sirkeci'deki **Vlora Han**'ın Art Nouveau bezemeleri ise, özel bir kağıda kabartma tekniği uygulanarak **dokunsal bir kitap** haline getirildi. Yenikapı Metro İstasyonu'nun altında yer alan **Theodosius Limanı** kalıntılarını herkes için görünür kılmak amacıyla yerinde bir **mekansal yerleştirme** ve bilgilendirici bir **kitapçık** tasarlandı. **Mermer Kule** gibi büyük ölçekli yapılarda, görmeyenlerin dokunabildikleri yüzeylerin geri kalanında ne olduğunu anlatan bir **yürüyüş aksı** ve **kabartmalı panolar** farklı malzemelerle üretildi. İlk aşamada Yedikule Zindanları ve Eminönü Yap-boz maketleri, Altı Nokta Körler

Resim 4. Derslerde üretilen İstanbul konulu oyunlar.

Vakfı'nda öğrencilerin kullanımına açılmak üzere bağışlandı. Vakıfta maketlerle oynayan çocuklardan da olumlu geri bildirim geldi (Resim 5).

Bu üretimlerin gerçekleştirilmesi için **Altı Nokta Körler Vakfı** ve **İstanbul Görme Engelliler Rehabilitasyon Merkezi**'ne bizleri ağırladıkları, bağımsız hareket prensipleri hakkında bilgilendirdikleri ve çalışmaların üretimleri sırasında sağladıkları destek ve işbirlikleri için çok teşekkür ediyoruz.

Dersin uyarlanabilirliğinin bir parçası olarak ikinci uygulama dönemi olan 2023-2024 Bahar yarıyılında Alanya Üniversitesi ile karşılıklı ders

değişimi yapıldı. Alanya ekibinin İstanbul'u konu alan dersine karşılık İTÜ ekibi de Alanya'yı konu alan bir ders kurguladı ve modülleri bu kentlere uyguladı.

"Herkes için Kültürel Miras Anlatılan" sergisi aracılığıyla kültürel miras ve erişilebilirlik konularında paydaş olan kurum ve kişileri bir araya getirmek, kamuoyunda ilgi uyandırmak ve ortak bir tartışma ortamı yaratmak amacıyla serginin açılış günü olan 21 Mart Cuma 14:00-16:00 saatleri arasında T Atölye'de bir panel gerçekleştirildi. Altı Nokta Körler Vakfı, Engelsiz Erişim Derneği, sergi alanı ev sahibi olan İBB'nin kültürel mirasla ilişkili farklı birimlerinden konuşmacı-

lar ve konuya ilgi duyan katılımcılarla bir araya gelindi, sunumlar yapıldı, tartışmalar yürütüldü.

Panelde öncelikle İTÜ Mimarlık Fakültesi ekibinden Zeynep Kuban ve Sevgi Türkkkan serginin arka planını ve projenin koordinatörü Muzaffer Özgüleş'in katılımıyla Palimpsest Cities projesi kapsamında yapılan çalışmaları anlattı. İBB Miras'tan Ece Dinçerler, Ece Sezgin, Kübra Kapurtu "Çocuklara Kültürel Miras Bilinci Kazandırma Sürecinde Mekan ve Atölye ilişkisi: İBB Miras Örnekleri" üzerine sunum yaptı. İBB Etüd ve Projeler Dairesi Başkanlığı Üstyapı Projeler Müdürlüğü Erişilebilirlik Birimi'nden Adem Kuyumcu ve Nida Nur Küçük "İBB Kültürel Miras ve Erişilebilirlik" başlığı ile yapılan çalışmaları paylaştı. Son olarak İBB-İPA Program Yönetim Ofisinden Başak İncekara "Oynanabilir İstanbul" adlı sunumu ile İstanbul'un oyun masterplanı üzerine süregelen çalışmaları sundu.

Ayrıca sergi içeriğinin çoğunluğunun oyunlardan oluşması nedeniyle serginin açık olduğu cumartesi ve pazar günleri ilgilenen tüm katılımcılara açık bir oyun oynama etkinliği düzenlendi. Başlangıçta sadece hafta sonu için düşünülen bu etkinlik, Gazhane'yi gezmeye gelen çeşitli yaşlardaki öğrenci gruplarının yoğun ilgisiyle sergi süresince devam etti.

Resim 5. İşitsel ve dokunsal bir kurgu ile hazırlanan Yedikule maketi.